

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

§. 2. Quando dicatur gratia facta, quando facienda?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

detur ad rem moralem causas singulariter esse positas in scripto, vel vniuersaliter esse datam commissionem respectu illatum. Tum quia iurisdictione in vtraque delegatione per modum vniuersalis datur, & potest esse eque vniuersalis: siquidem possunt enumerari omnes causas, quae contingunt in loco in tali territorio, respectu cuius constituitur iudex delegatus vniuersalis. Tum etiam, quia in *l. quid tamen, in princ. ff. de arbitris, pura compromissa* reputantur, si compromissum plures causas comprehendat?

Respondet ex citatione circa vnam causam non inferri esse citationem factam circa alias: ac inferri te vnum esse iurisdictione quam habes circa illas; quia est eadem iurisdictione omnium. Ad confirmationem nōgo parum refert ad perpetuandam iurisdictionem circa omnes causas esse commissionem per modum vniuersalis, vel plarium; siquidem quando nominantur causae, non est vniuersalis, sed plures formaliter commissiones: ac quando causae non nominantur, etiam aequaliter sunt plures commissiones, formaliter tamen vniuersalis est, & consequenter incepta iurisdictione ratione vniuersalis causae, circa omnes censetur incepta. Ad legem *quid tamen, respondet optimè Decius in cap. pastoralis §. quoniam num. 19, de rescriptis*, reputari, inquam, plura compromissa non verè proprie, sed virtualiter. Quapropter tertius non dicit absolute esse plura compromissa, sed quasi plura denotans solum virtualiter esse plura.

Aduertit tamen eum Molin. *illa disp. 19. num. 4.* si tibi aliquid minus delegerit, cuius exercitium citatione non indiget, quale reputari solet. minus visitandi pronuntiam aliquam religiosorum; tunc prima muneris illius executione circa aliquid eorum. ad quae id minus se extendit dicitur iurisdictione incepta, quia non habet alium modum inceptionis.

Et ex his deducitur, quando rescripta gratiae dicantur esse in statu integro, & quando in statu inceptiois; cum enim in his rescriptis non habeat locum citatio iudicialis, sed loco illius succedat vocati partem, cum qua est dispensandum, eo ipso, quo auctoritative illam voces censetur iurisdictione incepta. Item si mandes informationem fieri de veritate precum, quia iam est vniuersalis auctoritatis rescripti. Nullo tamen modo per praesentationem rescripti censetur rem inceptam esse, quia praesentatio rescripti non est vniuersalis iurisdictionis per illud censetur, sed est dispositio ad illius vsum, sic Felin. *cap. pastoralis, §. quoniam, n. 3, de rescriptis*. Sanchez *lib. 8. de dispensationibus, disp. 28. num. 20.*

Sed quid si rescriptum plures personas contineat, censetur vniuersale esse dispensatione vniuersalis incepta, quoad alias?

Respondet iuxta superius dicta censeri, si vocati communiter omnes, vel aliquem alium actum communem omnibus fecerit; secus verò si totum negotium circa vnam personam actum est, & rescriptum plures personas contineat, sic relato Felin. Angel. Syluest. & aliis docet Sanchez *num. 29.*

§. II.

Quando dicatur gratia facta, quando facienda.

- 1 Sumitur decisio ex cap. si cui, de prebend. in 6.
- 2 Obstat Suarez.
- 3 Defenditur, vt probabilior modus dicendi Sanchez. Et rationibus contrariis fit satis.
- 4 Limitatur doctrina, vt procedat de facultate, & mandato providendi certa persona, & de certo beneficio.
- 5 Neque intelligitur gratia facta, quousque acceptata sit.

VT videamus, quando rescripta gratiae permanent morte concedentis, praesupponendum est, quando dicantur habere rationem gratiae factae, quando faciendae.

Resolutionem huius facultatis colligit DD. ex cap. si cui, de prebend. in 6. vbi deciditur facultatem alicui concessam providendi personas, idoneas de beneficiis vacaturis esse factam gratiam; quia cum providendae personae non nominentur, tunc gratia videtur esse illius, cui conceditur facultas, ac proinde non expirat morte concedentis; secus verò si super provisione certa personae faciendae, sit data potestas eidem non ob suam, sed eius, cui provideri mandatur, gratiam, vel fauorem: illa quidem expirat omnino, si concedens re integra moriatur. Quia illa facultas non censetur gratia illius, qui de beneficiis providere debet, quia non datur ei libera facultas providendi, quia non vultur, vel de beneficiis, quae vultur potius censetur gratia illius, qui providendus est, quia in eius utilitatem, & commodum dedit, quae cum non reputatur facta, sed faciendae, ea de causa perit morte concedentis, & non potest, circa eam extum obstat Sanchez *lib. 8. de dispensationibus, num. 87.* illam facultatem, quae tibi datur de provisione certa personae in aliquo beneficio, vel de absolute, aut dispensatione aliqua faciendae in fauorem eius, qui providendus, aut dispensandus est, esse gratiam faciendam, si liberè vii possis illa facultate; ac si tenearis ex praescripto & mandato (inquit) illam gratiam praestare, etiam gratia facta: probat, quia in priori casu gemini est ius

quantum per illas litteras non dispensatur, quia in eius fauorem illa facultas non conceditur, vt suppono, non dispensando, quia relinquuntur arbitrio dispensantis, vel non dispensante. Ergo non habet ius ad dispensationem, ac proinde non est gratia ei facta: ac si minister necessarius sis, iam censetur gratia facta dispensando, & solum exigitur tunc executio, quam negare non potes.

Sed aduersus hunc modum dicendi insurgit Suarez *lib. 4. de leg. c. 21. n. 13.* quia esse ministrum necessarium, seu obligationem, potius videtur obstat gratiae factae, quam illam statueret, nam illa necessitas transit in mandatum: mandatum autem perit morte mandantis re integra: ex cap. gratum, cap. relatum, de off. deleg. & l. mandatum, C. mandati. Et confirmat, quia difficile creditur esse, vt licentia data Sacerdoti ad te absolvendum in tui fauorem sit gratia faciendae, & pereat, si nullum Sacerdoti praecipere de tali confessione audientia imponatur, & sit gratia facta, & duret, si praecipuum imponatur, cum praecipuum pereat morte mandantis. Propter haec Suarez *num. 18.* censet spectandum esse, ad quem rescriptum directè referatur. Nam si dispensatum referatur directè, vt te à peccatis absoluat, vel tecum dispense, etiam si in fauorem tui datum illi sit rescriptum; affirmat non esse gratiam tibi factam, sed faciendam, quia per tale rescriptum solum videtur tibi paratum esse causam, quae gratiam illam debet conferre. Ac si rescriptum ad te referatur, vt ratione illius eligas Confessorem, qui tecum dispense, vel absoluat, vel de beneficio provideat, gratia censetur tibi facta, siue Confessor teneatur dispensare, absolue, & provideat, siue non; quia illa facultas tibi per rescriptum concessa, est quasi dispensatio facta in te. Et idem tenet noster Molin. *tract. 5. de iust. disp. 20. num. 4.* D. Sahagun de Villafra. in cap. relatum, de off. deleg. n. 14.

Ceterum retinendus est, vt probabilior, modus dicendi Sanchez, quem sequitur Nicol. Garc. *6. p. de benef. cap. 2. §. 3. à num. 304.* Non enim attendendum est, ad quem rescriptum gratiae referatur, sed cui gratia in effectu fiat: in effectu autem sit gratia dispensando, siue rescriptum referatur ad dispensantem, siue ad dispensandum, cum in fauorem solum dispensandum sit. Quid enim tua interest dari huiusmodi licentiam, & mandatum te absolventi, & dispensandi, & in tui fauorem, si volueris ad illum accedere, & elegeris in Confessorem, quam dare tibi potestatem eligendi illum in Confessorem, qui tecum dispense, &c. Imò, si bene adueris, in vtroque casu datur potestas Sacerdoti ad tuam electionem. Ergo si in vno casu est gratia facta, in vtroque esse debet esse. Quocirca existimo non solum rescriptam, in quo tibi conceditur beneficium primo vacaturum, esse gratiam factam, si mandatum ordinario vt te provideat, sed etiam si contra dirigitur mandatum ad ordinarium, vt te de primo beneficio vacaturo provideat, quia in vtroque casu non tam ordinarius tibi confert gratiam quam exequitur gratiam à Pontifice factam. Neque obstant rationes adductae pro modo dicendi Suarez. Fatetur enim mandatum expirare morte mandantis, & minuit gratiam, si sitet illi, cui imponitur mandatum: ac cum gratia non fiat ei, sed alteri, & vt firmitatem habeat, imponitur executio mandatum, mandatum non minuit gratiam, sed potius augeat. Neque difficile creditur esse facultatem in tui fauorem Sacerdoti concessam ad te absolvendum impositio praescripto de excipienda tua confessione esse gratiam factam tibi; secus verò si nullum sit illi praecipuum impositum, quia quando nullum est praecipuum impositum, non habes ius ad illum cogendum, vt tuam confessionem excipias; secus verò posito praecipuo.

Supradictam doctrinam, limitant Rota. Cigas, Mandos, Grassis, & alij, quos refert, & sequitur Nicol. Garc. *6. p. de benef. cap. 2. §. 3. n. 301.* & docet Molin. *tract. 5. disp. 20. n. 2. circa fin.* vt intelligatur de facultate, & mandato providendi certa personae de certo beneficio. Et idem est de facultate cum aliquo dispensandi in re certa, & determinata: alias dicunt non esse gratiam factam, sed faciendam; quia cum non determinetur, in quo gratia fiat, non potest dici facta, sed faciendae, & videtur probari ex supradicto cap. si cui nulla, vers. secus, vbi non censetur gratia providendi facta, potestas data alicui super eius provisione, quia non determinatur, cuiusnam beneficii debeat esse provisio. Neque obstat, quod Hieronym. Paulus in *pract. Cancell. vers. praesentissime Doctor, & Rebuff. in concord. rubr. de mandatis Apostolicis, §. 1. verbo fuit purificatus*, Gutierrez *lib. 2. canon. q. 9. cap. 17. n. 5.* Thomas Sanchez alios referens *illa disp. 28. n. 87.* excludit hanc limitationem, & affirmat supradictum extum si cui debere intelligi de facultate simplici absolute mandato providendi certam personam de beneficio suo certo, siue in certo, quia vt bene aduerit Nicol. Garcia *n. 301.* violatur illa interpretatio licetia textus: siquidem ibi dicitur mandatum.

Secundo limitari non potest vt non intelligatur gratia facta, quousque acceptata sit ab eo, cui gratia fit, quia haec est quaedam donatio, qua non censetur facta, quousque interueniat donatarii acceptatio, sic docet Bonacina *disp. 1. quaest. 3. punct. 8.*

pariter, §. 1. Ceterum scienda est hæc limitatio, & affit-

§. III.

An rescriptum iustitiæ, seu iurisdictione delegata expiret finita iurisdictione in delegante.

- 1 Si res delegata integra sit, perit præscriptam iustitiæ, & iurisdictione delegata, si non sit integra. Quo procedit, tamen si delegatus ignoret iurisdictionem delegantis expirasse.
2 Quid si ignorantia populi comitatur.
3 Extenditur doctrina, etiam si sit delegatus à Principe: & etiam si dixerit delegans, quovisq; renocauero, imò etiam si partes consentiant.
4 Quid si delegatus aliquem subdelegavit, peribit ne iurisdictione in subdelegato morte delegantis, si superest primus delegans? Proponitur triplex sententia.
5 Eliguntur secunda sententia, ut probabilior expirare iurisdictionem in subdelegato.
6 Quid si primus delegans moriatur, postquam subdelegatus vni incepit iurisdictione? Sub distinctione respondentur.
7 Apponuntur aliqua declarationes superioris doctrinæ.

1 Si res delegata integra sit, perit præscriptam iustitiæ, & iurisdictione delegata, si non sit integra: decisio est expressa in cap. gratum, cap. relatum, cap. licet vndique, de off. deleg. c. 1. §. 1. de off. delegat. c. si nullus, de prob. in 6. §. 1. & quia, §. de iurisdictione iudic. l. 2. §. 1. r. 4. par. 3. Ratio est, quia cetero delegatus iurisdictionem acquirit per rescriptum, non radicatur in illo, quousque illa vi coepit, neque quando illa incepit vi, vniat ut iurisdictione sibi propria, sed ut quid delegantis, quod satis constat ex cap. quamvis, de officio delegati, in 6. §. 1. cum iurisdictione, ex quo ipse usus non extitit, non censetur in eum efficaciter transisse. Ergo peruenit iurisdictione perit iurisdictione delegata, si res sit integra. Dubitant tamen aliqui, an pereat ipso iure, an opo exceptionis. Sed tenendum est ipso iure cessare. Tam quia textus, & ratio allegata id probat, & in officio conferuatorum expresse deciditur in c. hæc constitutions, vers. officium, de officio delegati, in 6. Quod adeo verum, est ut etiam si delegatus ignoret iurisdictionem in delegante expirasse, & ex hac ignorantia citationem faciat, & sententiam pronuntiet, citatio & sententia nullam vim habeant: sic Couart. quest. pract. cap. 11. num. 1. & restatur esse omnium Mariana de ordin. iudic. l. 4. par. 1. §. 1. r. 1. an sit iudicium ordinarium. Gregorius Lopez l. 2. r. 4. par. 3. glossa 1. in fine. Panormitanus cap. gratum, de officio delegati, in 6. Molin. tract. §. disp. 19. n. 2. vbi restatur esse commune.

2 Quod intelligendum est, dummodo ignorantiam delegati, non comitetur ignorantia populi. Nam si adest communis error, & ignorantia cessat iurisdictionis in delegante, sufficit, ut gesta per ipsum delegatum valeant, ut multis relatis docet doctissimus Thomas Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 22. num. 59, Molin. disp. 21. n. 2. Basilius de Leon optimè lib. 5. de matr. c. 24. numero 2. Aduerto tamen per citationem, aut contestationem litis illo tempore factam non firmari iurisdictionem in delegato, quia firmari non potest iurisdictione, quæ iam non est; delegatus enim nullam ex rescripto habet iurisdictionem, solum enim illam habet ex communi errore vulgi in ordine ad validitatem actuum, quos fecerit ob communem utilitatem, ex l. Barbarius, ff. de officio prætor. & tradit plures referens Richardus, §. sed cum aliquis, instit. de testam. num. 10. & Basilius de Leon, lib. 5. cap. 24. n. 4.

3 Extenditur autem supradicta doctrina, siue delegatus sit à Principe, siue sit ad vniuersitatem causarum; semper enim perit iurisdictione, petente delegante, quia ratio facta, & textus allegati id probant, ut bene tradit Mariana de ordin. iudic. 4. p. 1. §. 1. r. 1. an iudicium sit ordin. vniuers. vel ad gratum, n. 61. Sanchez lib. 3. disp. 28. de matrim. n. 33. & 34. Basilius de Leon lib. 5. de matr. c. 13. n. 11. & 6. & alij ab eisdem relati. Secundo extenditur, etiam si dixerit, quovisq; renocauero habere hanc potestatem; cessat enim in te delegato, morte delegantis, si res sit integra, secus vero: si vi coepit iurisdictione. Sanchez supra n. 54. At si tibi commissa est facultas, & rescriptum iustitiæ ad beneplacitum concedentis; cessat etiam si illo vi coepit, quia desinit conditio, scilicet voluntas concedentis, sub qua fuit iurisdictione concessa, ut ipsemet Sanchez notat. Tertio extenditur petre iurisdictionem delegati; etiam si partes consentiant, quia partes non dant iurisdictionem, neque possunt protogate iam

extinctam; ad summam enim possunt in illum consensere, tanquam in arbitrum, constat ex l. priuato, C. de iurisdictione ibi, sanè si partes actis ab hoc legato (scilicet, qui iam priuatus est) consentiant, valebunt illa non in vim iurisdictione, sed contractus, & tradit innumeros referens Thom. Sanchez disp. 28. numero 41. Moral. com. 2. in præm. n. 98. Basilius de Leon lib. 5. de matrim. cap. 23. n. 17.

4 Sed quid si delegatus aliquem subdelegauit, expirauit ne iurisdictione in subdelegato, morte delegati, superest primo ordinario delegante, si res sit tam in subdelegato, quam in delegato integra? Quadruplex sententia refertur à Sanchez illa disput. 28. num. 36, & omnes sentit esse probabiles. Prima affirmat, non expirare iurisdictionem in subdelegato, quia iurisdictione in primo delegante non expirauit, & in illo specialiter debet radicari iurisdictione in subdelegato. Secunda censet expirare iurisdictionem, quia non fuit in subdelegatum efficaciter transmissa: siquidem illa vi non coepit ac proinde manet penes delegatum. Ergo petente in illo, perit in subdelegato. Tertia distinguit, si subdelegatio facta est in totum, scilicet committendo omnes vias suas, tunc censet non petire in subdelegato; secus vero si solum partem delegationis commiserit, qui committendo omnem causam, abdicauit à se iurisdictionem, ac proinde radicatur in primo delegante; secus vero committendo partem, ex cap. super questionem, §. porò, de off. deleg. Quarta sententia, cui ipse Sanchez vt probabiliori adheret, sentit, si delegatus subdelegauit ex commissione sibi facta à primo delegante, non petire iurisdictionem in subdelegato, morte delegati: siu, petente primo ordinario delegante, siue committit partem causæ, siue totam causam; quia tunc subdelegatus non videtur esse substitutus delegati, sed primi ordinarii delegantis: at si nomine proprio subdelegauit, sine specialia commissione, censet petire iurisdictionem in subdelegato.

5 Inter has sententias, quæ verè probabiles sunt, mihi magis placet secunda, scilicet expirare omnino iurisdictionem in subdelegato, quam tenuit Anchar. in cap. licet vndique, de off. delegati, quest. 5. Molin. tract. §. disp. 22. vers. sic prior modo. Moueor ratione pro illa sententia adducta, quia dum subdelegatus vi non coepit iurisdictione sibi commissa à delegante, non fuit in illo radicata iurisdictione; sed penes delegatum delegantem manet, ita vt pro libro possit subdelegationem renocare, vel causam reassumere, si subdelegatus moriatur, vt habetur expresse cap. quomuis, de off. deleg. in 6. Ergo si petat delegati iurisdictione, peribit & subdelegati, quæ alia non est, & hoc siue nomine proprio, siue ex commissione expressa ordinarij subdelegauerit; quia hæc commissio impertinens esse videtur ad perpetuandam iurisdictionem, si aliunde ab ipso iure habeat delegatus eam facultatem subdelegandi, quam ab speciali commissione recipit. Solum excipio, si ordinarius dixerit, ex nunc illi deogo, cui tu delegatus vias commiseris; tunc enim ipsemet ordinarius subdelegare, vel potius delegare intelligitur, & ille signatus non tam est subdelegatus, quam delegatus, ac proinde iuxta regulas delegati metienda est eius iurisdictione, & tradit alios referens Basilius de Leon libro 5. de matrim. cap. 26. à numero 14. sed præcipue numero 16.

6 Quid si primus delegans moriatur, postquam subdelegatus vi incepit iurisdictione sibi commissa, sed antequam delegatus illa vi fuerit?

Respondeo, si delegatio fuit absoluta, neque aliquam iurisdictionem in causa sibi delegatus reseruaui, tunc perseverat iurisdictione in subdelegato. Ratio est manifesta, quia per vim iurisdictionis radicata fuit in subdelegato iurisdictione, & consequenter facta fuit independens à primo delegante, & à delegato, & videtur colligi argumento à contrario ex cap. si subdelegato, & de off. deleg. in 6. sed clarè deciditur in cap. si delegatus, eodem titulo in 6. ibi, nam talis commissio, per quam censetur etiam sententia reuocari committi, neququam morte committentis expirat, ex quo res integra non existit, & tradit alios referens Sanchez lib. 8. disp. 28. n. 37. Molin. tract. §. disp. 21. n. 4. At si subdelegatio non fuit absoluta, sed sub hac forma vique ad beneplacitum meum, vel quovisq; ego voluero, aut fuerit mea voluntas, tunc morte delegati expirat iurisdictione in subdelegato, etiam te non integra, quia desinit conditio subdelegationis; constat ex cap. si auctore de rescript. in 6. & affirmat gloss. in cap. si delegatus, de officio delegati, in 6. & tradit Molin. supra, & est commune.

7 Quod si delegatus vi coepit iurisdictione commissa, antequam subdelegauerit, & subdelegatione facta, priusquam subdelegatus subdelegatione vi fuerit, moriatur primus delegans, non obstat extinguitur iurisdictione in subdelegato, sed illa vi potest, quia illam non habet à primo delegante, sed à delegato, cuius iurisdictione si mata fuit in delegato per vim illius: sic colligitur ex cap. si delegatus, tradit Sanchez alios referens num. 38.

8 Quadrupliciter temperatur supradicta doctrina de cessatione iurisdictionis delegata morte delegantis te integra, à Sanchez lib. 8. disp. 28. n. 42. 43. & 44. Primo vt intelligatur, quando datur noua potestas per delegationem. Nam si solum morte

exercitatur

DE ASTRONOMIA